

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združeno državo (liven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$2.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta in Chicago in Cincro \$7.50 na leto, \$2.75 za pol leta, za incesmativo \$6.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincro \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in samostojnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (znanstveni, dramski, pesni itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slovenski, če je priložil politično.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsa kva ima stik s listom:

PROSVETA

2657-58 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (September 30, 1948), poleg vsega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Ni šlo po Hitlerjevem!

Druga svetovna vojna je stara tri leta.

Ko sta Anglija in Francija 3. septembra 1939 napovedali vojno Nemčiji zaradi njenega napada na Poljsko, so oficijelni krogi v Londonu rekli, da računajo s tremi ali štirimi leti te vojne. Drugi dan je prišel odmevna to prerokovanje iz Berlina. Bil je krohotajoč in zaničljiv odmev v tem smislu: "Če bi Angleži in Francozi odločili, tedaj bo vojna lahko trajala tri ali štiri leta—ampak to pot bomo odločili mi in vojne bo končal, kadar bomo mi hoteli..."

Well—vojna traja že tri leta, kakor so rekli Angleži—in Hitlerjeva odločitev, da bo vojna končana v enem letu, je šla po vodi. Hitlerjeva nacijska banda se je takrat očitno in nesramno bahala, da v enem letu opravi s svojimi evropskimi sovražniki in še delati ne bo imela kaj... (Hitler ni takrat računal, da bo imel opravka z Rusijo, saj je teden dni pred napadom na Poljsko podpisal s Stalinom nenapadalni in prijateljski pakt.)

Poljska je obležala po osemnajstih dneh in potem je prišlo ono, kar so ameriški izolacionisti krstili za "phony war." Razen bojevanja na morju med nemškimi podmornicami in angleškimi bojnimi ladnjami—ni bilo vojne z Nemčijo skozi vso naslednjo jesen in zimo. Francozi so sedeli na svoji Maginotovi liniji in gledali v Nemčijo, Nemci so pa z druge strani gledali Francoze. Medtem je Hitler gledal, kako je Stalin zasedel vzhodni del Poljske in balistične države ter napadel Finsko.

Vso zimo 1939-1940 je bilo bojevanje z Nemčijo omejeno na morje, na katerem so Hitlerjeve podmornice potapljale angleške in nevtralne ladje, angleške boje ladje so pa lovile nemške podmornice in nemške križarke ter "žepne" drednatke. In vso to zimo se je Anglija krčevito pripravljala na vojno, na katero ni bila ob napovedi vojne v prejšnji jeseni čisto nič pripravljena; prav tako se je začela pripravljati Amerika, s katero Hitler takrat še ni računal.

"Phony" vojne je bilo konec v aprilu 1940, ko je Hitler vdrl na Dansko in Norveško. V dveh tednih je bilo vse končano. V maju je planil v Holandijo, Belgijo in na Francosko. Prvi dve sta se zrušili, kakor hiški iz kart, dočim se je Francija otrepala 40 dni. Prišel je famozni Dunkirk, kjer je angleška armada na 1500 ladij, brodovih in v navadnih ribiških čolnih srečno ušla čez morje oziroma domov, morala pa je pustiti vse težko opremo, topove in tanke, Nemcem na francoških tleh. V juniju 1940 je Francija kapitulirala in podpisala sramotno premirje. Anglija je ostala sama v vojni.

Domala leto dni—od 10. junija 1940 do 6. aprila 1941—je Anglija sama držala nacijsko Nemčijo v vojni. Ko je Hitler podrl Francijo, je bil prepričan, da Anglija pade v nadaljnjih dveh mesecih. Po njegovem računu je imela biti vojna zaključena v septembru 1940—natanko leto dni po navalu na Poljsko. Eno leto zadostuje!

Anglija pa ni hotela pasti v določenem času. Strahoviti napadi iz zraka na London in druga angleška mesta niso zlomili Angležev. Angleži so nadaljevali uspešno bojevanje na morju, iztirali so Italijane iz Egipta in Libije ter očistili Abesinijo, Somalijo in Eritrejo italijanskih čet. Hitler ni mogel invadirati angleških otokov in njegova letalska ofenziva je šla mimo brez odločilne zmage.

Angležem je seveda pomagala Amerika, ki jih je zalagala z orožjem, strelivom in živežem. Brez te pomoči bi Anglija najbrže ne bila vzdržala leto dni, ko je bila sama proti Nemčiji in po padcu Francije—Italiji. Američani so takrat rekli—prav za prav je rekel Roosevelt s svojimi pristaši—Angleži: "Damo ti vse, kar potrebujemo za obrambo, samo vojaštva ti ne damo..."

V aprilu 1941 je Hitler vdrl v Jugoslavijo in Grčijo. To je dalo Angliji dva zaveznika in — nov Dunkirk. Njene čete, s katerimi je hotela pomagati Grkom, so morale spet bežati z velikimi izgubami. Okupacija Balkana je bil prvi kamen, ki je Hitlerju obležal v želodec. Četniki v Jugoslaviji in Grki ga od tistega časa ne prestopajo grizejo v drobce...

Meseca junija 1941 je pa Hitler docela ponorel. Napadel je Rusijo kljub nenapadnemu paktu, ki ga je dve leti prej podpisal s Stalinom. Ta blazni napad je prinesel Angliji novega in močnega zaveznika. Rusija je v štiri in dvajsetih urah zavrgla svojo prejšnjo politiko in vrgla se je v naročje — kapitalistični Angliji in Ameriki, dvema edinima velesilama, ki sta še stali pokonci in se protivili Hitlerju. Z napadom na Rusijo je Hitler podaljšal svojo vojno dalje preko svojega računa.

Rjave, črne in rumene fašiste pa je v letu 1941 udarila še ena blaznost. Japonci so napadli Pearl Harbor, Filippine, Hongkong, Malajo in Vzhodno Indijo in s tem so provocirali tudi Združene države v vojno z vsem osiščem. Dočim je Amerika do lanske jeseni pomagala Angliji in Rusiji le z orožjem, letali in tanki, je 8. decembra 1941 stopila vsa ameriška oborožena sila na pozornico svetovne vojne.

Ni šlo tako, kakor je hotel Hitler s svojo nacijsko bando vred! Šlo je tako, kakor so rekli Angleži, da pojde — in odslej, po treh letih, pojde tako, kakor bodo hoteli Američani, Angleži in Rusi!

Vojna bo trajala morda še leto dni, morda še dve leti — in zaključena bo s popolnim porazom Hitlerja in vseh njegovih rjavih, črnih, rumenih in ostalih fašistov, nacistov in totalitarcev.

Po tej vojni bo zavladala demokracija.

Glasovi iz naselbin

Piknik in drugo

Universal, Ind. — Malokdaj se sliši iz naše naselbine, toda še takrat ni kaj posebnega pozočati. Z delom je malo bolje za tiste, ki so tako srečni, da delajo v tovarni za smodnik, ali kar se tiče WPA, so bili pa skoraj vsi odelovljeni. Tudi ni izgleda, da bodo nazaj uposleni.

Zdaj pa moram omeniti piknik našega društva 461 SNPJ, ki se vrši v nedeljo, 6. septembra, v Clintonu. Moram omeniti vzrok, zakaj se ne vrši v Universalu. Ravno isti dan se bo namreč vršil piknik arabskega društva samo kakih 50 jardov proč. Sprevideli smo, da bi ne bilo bratsko, če bi se vršila oba piknika v taki bližini in smo našega premestili. Vrtil se bo na istem prostoru kot sta ga imeli društvi 50 in 213. Ta prostor je vsem dobro znan.

Torej vabim vsa sosednja društva in drugo občinstvo, da nas posetite. Pijače in jedade bo za vse dovolj. Pripravljalni odbor je pridno na delu, da bomo vsi dobro postreženi. Torej na svindenje v nedeljo na pikniku.

Vincent Verhovnik, 461.

Nabori in vipaka trgovcev

Power Point, O. — Stric Sam tudi pri nas pobira fante v vojaško službo na levo in desno. Od našega društva 358 SNPJ so pri voljnih že trije člani—Victor in in Frank Church in Vincent Bogatay, od društva 746 sta pa dva člana — Victor Tusek in br. Stipanovich. Oddilo je že veliko števil tudi drugih narodnosti. Vsem želimo srečen povratek.

Kmalu bomo torej same ženske ostale doma in bomo lahko tiste zapele: "Me pa same bomo ostale in na farmah delale..." No, pa naj bo, bomo že kako prestale. Svet se obrača in enkrat bo že bolje.

Posebno pa se bo pri nas obračalo 24. oktobra, ko bo naše društvo priredilo vinske trgovce, kot skoraj vsako leto, da si malo nagramo "ta sladkega" in tudi drugega sadja. Vsakdo bo lahko izbral, kajti vsakemu bo dana prilika. Torej ste vabljeni vsi iz sosednjih naselbin, da nas posetite na vinski trgatvi. Vse bo dobrodošlo. Tisto je pa že vsem znano, da stražnikov ne bo manjkalo. Kdor se ne bo pokoril, še ve kaj ga čaka — "špek-kambra". Tudi godbo bomo imeli izvrstno, tako da se bo lahko vsakdo zavrtel tistega večera. Takrat bomo tudi vse hudo na stran pustili, mi pa se veselo zabavali med seboj.

Mary Bogatay, 358.

Piknik usnjarske unije

Girard, O. — Tukajšnja usnjarska unija, postojanka 29 CIO, priredi piknik na Labor day v Avon parku. Ta prostor je znan mnogim posetnikom že iz prejšnjih tukajšnjih društvenih aktivnosti. Pripravljen je v vseh o-zirih za take priredbe. Prostora je za štiri tisoč ljudi pod streho, ako je slabo vreme, ker dvorana je v dvoje nadstropij. In tam bosta igrali dve godbi, ena popoldne, druga zvečer. Vstopnina je majhna.

Tudi program je že dobro pri-

pravljen za Labor day. Nastopila bosta dva dobra govornika: podpredsednik avtne unije in predsednik usnjarske in krznarske unije Ben Gold. Naša lokalna unija št. 29 vabi vse unioniste na ta piknik v tem okrožju in tudi oddaljeni so dobrodošli. Na takih priredbah pokažemo skupnost in solidarnost. Ne smemo pozabiti, da na take priredbe pridejo tudi nasprotniki unij. Zato je pa dolžnost vsakega unionista, da se udeleži in pokaže so-vražnikom in nasprotnikom u-nij moč organiziranega delavstva. Torej ne pozabite usnjarskega piknika na Labor day.

John Bogatay, ustanovni član unije št. 29 CIO.

Vabilo gospodinjstkega kluba

Detroit. — Članice gospodinjstkega kluba, odseka Slovenskega delavskega doma, smo sklenile na zadnji seji, da bomo 6. septembra imele zabavo v korist rus-kemu vojnemu reliefu in jugo-slovanjskim četnikom Draže Mihajloviča — ne za jugoslovanjski relief, kakor je poročala P. K. Tukaj je bilo sklenjeno samo za ruski relief in za četnike. Ali s tem še ni rečeno, da nismo pripravljene pomagati tudi za jugoslovanjski relief, toda sedaj vidimo potrebo za četnike, ker se bojujejo in njim se lahko pomaga sedaj. Oni se res bojujejo za pravice svojega naroda.

Torej prosim vse, da se udeležite v polnem številu. Mi se lahko svobodno zabavamo, dobček pa podarimo onim, ki prelivajo kri za pravico. Mi smo sedaj vprašani za prostovoljne prispevke, ali če bo ta vojna izgubljena za nas, potem pa ne bomo nič vprašani, marveč nam bodo kar vzeli in nas pogladi. Odbor SDD nam je prostore dal brezplačno in članice so se vse izrazile, da bodo pridno delale. Torej vam je zagotovljena dobra postrežba. Servirale bomo vse najboljše od polne pa do — konca. Torej na svindenje v nedeljo v SDD na 437 S. Livernols. Vstopnina je prosta.—Antonia Locnikar, 518.

Uspeh piknika JPO-SS

Indianapolis, Ind. — Naj malo poročam, kako smo se imeli na pikniku za jugoslovanjsko pomožno akcijo. Vreme se je držalo prav žalostno do dveh popoldne, potem se je pa razčistilo in posil-jalo je gorko solnce. Ljudstvo se je odzvalo v velikem številu, tako da je bilo kar veselje, ko si se oziral naokrog in videl večina-ma le vesele in zadovoljne obraze.

Izvrstno je igral na harmoniko Frank Matko, ki je tudi razkazoval svojo hiško prijateljem in jim povedal, da je večinoma že dodelana, samo okenj še ni-ma. "A bo že za silo, samo da je podeden trden in zdrave noge, pa se bo plesalo kakor za stavo." Ljudstvo je bilo prav zadovoljno z njim, staro in mlado. Frank Matko si je pridobil veliko prijateljev na tem pikniku.

Cistega ostanka od tega piknika je \$391.54, kar je precej lepa vsota. Da je toliko ostalo, so pripomogli vsi tisti, ki so darovali razne pijače, jedila, smodke in

Angleški premier Churchill (levo) in ruski premier Stalin. Shka je bila vsota, ko sta konferirala v Moskvi.

vožnjo, kakor tudi kuharice in natakarji in sploh vsi delavci, ki so izvršili svoja dela točno in postregli občinstvu izvrstno. Ne bom vsakega posebej imenoval, ali vsem, ki ste storili eno ali drugo, da smo napravili tako lep uspeh, se vam vsem prav lepo zahvalim v imenu JPO-SS in v imenu trpečega ljudstva v Sloveniji.

Po naseblini smo nabrali \$291.80, tako da imamo danes čiste gotovine \$683.34. Naš cilj je ti-soč dolarjev. In čim prej bo shod, prej bo dosežen naš cilj. Vse priznanje tudi mojim soodbornikom in odbornicam. Prav vsi brez izjeme ste izvršili svoja dela v zadovoljstvo. In kjer je red pa harmonija, tam je tudi na-predek.—Louis Znidarsic, pred-sednik podružnice 26 JPO-SS.

Potovanje po New Yorku in Kanadi

Chester, Pa. — Dne 8. avgusta pride k meni prijatelj Steve Oswalt in me vpraša, če sem pripravljen, da grem z njim v "Kanado" "fišat". Mislim sem, da gre za šalo in objubim, da grem. In tako se je zgodilo. Naložimo avto in zadal priprnemo čoln. Vse je v redu. Jaz prevzamem kaži-pot.

Vzeli smo cesto 66 do Buffalo, ali smo se prej ustavili. Ko pridemo v Gowando, pravim, da gremo v Slovenski dom samo za pol ure, potem pa naprej. Ali te pol ure je bila dolga. Ko pridemo notri, zagledam Johna Mat-tekovicha, njegovo ženo in še več drugih. In tako smo se zabavali skoro vso noč. Tako je bilo lušno, da je celo naš Anglež, ki je bil z nami, znal slovensko prepe-vati. Prespali smo pri Mateko-vichevih. Hvala za postrežbo.

Drugo jutro pa naprej proti Buffalo in Niagara Fallsu. Moja tovariša se nista dobro počutila in nista nič vedela, kdaj sem šel skozi Buffalo. Ko pridemo v Niagara Fallsu do mednarodne-ga mostu, nas ustavijo in vprašajo, kam gremo in kako dolgo bomo ostali v Kanadi. Bilo je vse "okey" in naprej. Ko pridemo na drugo stran mostu, nas zopet malo pogledajo in povprašajo, kam gremo in če smo ame-riški državljanji. Temu pritrdi-mo in zopet "okey". Nam še po-vedo, naj vzamemo cesto 8 do Toronto. Po tej cesti je krasna vožnja, kajti vidiš jezera, lepo ravno in lepe farme, ali mi smo šli kar naprej.

Ko pridemo v Toronto, se usta-vimo pred hišo mojega brata, ki pa je bil na delu. Ker je bilo predolgo, da bi ga počakali, me moja svakinja vpraša, če bomo kaj jedli. Takoj je bilo dosti je-

dače in tudi dobrega piva. Moj tovariš me vpraša, ali bom tukaj ostal ali grem z njim. Z vama grem. In šli smo še 95 milj do jezera Reis, kjer je zelo lepo. Prišli smo tja ob petih popoldne, ob sedmih zvečer smo pa že jedli ribe. Seveda sem jih spekel jaz. Ker smo imeli svojo barko, smo lahko ribarili vso noč. In kako lepe ribe so tam!

Jaz sem bil tam dva dni, po-tem pa zopet nazaj v Toronto, kjer sem se dobro imel. Hvala bratu in sestri za dobro postrež-bo, kakor tudi Ogolinu in nje-govi ženi, ker so nam tako do-bro postregli. Njihova hči se je ravno omožila, ali so ji moža že vzeli k vojakom. Obiskali smo dosti Slovencev in slovenskih farmarjev. Nazaj grede smo se ustavili tudi pri slovenskem ho-telirju Predoviču. Če bo kateri rojak potoval skozi Niagara Falls v Kanado, naj se ustavi v nje-govem hotelu Caverly (?) na cesti 8. On vam bo dobro postregel. Ima tudi finega bartenderja Ško-fa, ki je majhen pa hud.

Nazaj grede nismo na meji v Niagara Fallsu imeli nobenih sit-nosti. Imel bi še dosti poročati, toda naj ostane za prihodnje. Sedaj bom nekaj omenil le o lo-vcih. Moram namreč poročati, da imamo sedaj v Chesteru cel lovski bataljon. Oficirji so: An-ton Leskovec (game warden), Martin Povše in Frank Porone (organizator). Enkrat v bližnji bodočnosti pridemo na Valentin-čičevo farmo, kjer bo ofenziva. Tudi fazana prinesem s seboj. Torej le bodi pripravljen, Tony!

Anton Klemenčič.

Cankarjev glasnik

Cleveland, Ohio. — Z avgusto-vo številko, katere je izšla pred nekaj dnevi, je nastopil naš Can-karjev glasnik šesto leto. Krat-ka je ta doba, toda za slovensko revijo je že častna, kajti težko je vzdržati leposlovni list, ker je pač premalo naročnikov. Zadržje čase pa se je pridobilo lepo šte-vilo novih naročnikov, kar le podžiga zavest, da bo revija še lepo dolgo izhajala. V Clevelandu do so se naročili sledeči:

John Centa, Anton Duša, An-ton Golič, Frank Ivančič, Frank Jakomin, Andrej Keržičnik, Jo-seph Knauss, Vincent Kukec, Frank Laurich, Ludvik Metlika, Joseph Mihelich, Frank Perko, Joseph Pintar, John Rakar, An-dy Ogrin, Louis Strauss, Jakob Škufca, Joseph Udovich, Frank Vidrich, Beno Stano vnik in Frank Weiss.

Iz zunanjih naseblin in mest so se pa naročili: Joseph Bajda, Louis Berlot, Joseph Kaferle in Joseph Sundich iz Maynarda, Ohio, John Peterel, Elm Grove, W. Va., Frank Lauter, Mounds-ville, W. Va., Frank Samsa, Tur-tle Creek, Pa., Frances Naret, Central City, Pa., Albert Troha in Frank Fraithoffer iz Detrol-ta, Mich., R. J. Feller in L. R. Bester iz Washingtona, D. C., Anton Krapenc in Leo Jurjevec iz Chicago, Ill.

Iskrena hvala vsem naročni-kom in se priporočamo, da nago-vorite prijatelja, da se tudi on naroči, saj je naša revija vredna, da se jo naroči in čita. Lepa hvala tudi vsem zastopnikom, ki so pridobili tako lepo število no-vih naročnikov v mesecih julij in avgust; le pridno na delo in jih še pridobite. Priporočamo se tudi društvom za prostovoljne prispevke in tiskovni sklad. Po-samezniki so zadnje čase precej prispevali—njih imena so bila že priobčena. Hvala in se priporo-čamo še za nadaljnje prispevke, s katerimi nam pomagata nade-

lje obdržati revijo Cankarjev glasnik.

Uprava Cankarjevega glasnika

Piknik za pomožno akcijo dol-izpadel

Red Lodge, Mont.—V imenu odbora želim poročati o iz-pikniku vseh tukajšnjih jugo-slovanjskih društev, ki se je vršil 2. avgusta v korist jugoslovan-skega in ruskega vojnega re-lief. Preostanek je prav zadovolj. Pri tem ima zasluge odbor, je bil tako pridno na delu, sploh vsi rojaki, ki so se ude-žili tega piknika. S tem ste kazali, da ste na mestu, ka- gre za dobro stvar.

Cistega preostanka od pik-nika je \$198.47. Potem so še daro- slednji rojaki: John Kosor, Marko Faigel, Vincent Cestir, John Krop ml., Mike Tomovič, Joe Tevž in Devi Glach po John Leskovec pa 50c.—Nab- John Kropivšek. Dalje so p-spevali: Rose Cestnik in Fran-danichek po \$1, Lucy Certar, Wm. Certalic, Mary Sigurnik, 50c in Antonija Tostovnik 2.—Nabralla Mary Gasser. Da so darovali Steve Kostelo, Fran-Papež in mrs. Polk po \$1, T-Tavchar, Blaž Snider, Frank-bert, mrs. Pajnich in Elizab-Cestnik po 50c.—Nabralla M-Erznovnik. Skupna vsota \$215.

Za ruski vojni relief je bilo silano Vincentu Cankarju, pred-sedniku SNPJ, \$103.75. enaka vsota za jugoslovan-pomožno akcijo Jangu Rog-gli, pred-sedniku ABZ. Par-larjev ima še odbor na rok-ker mora poravnati še ne-malih stroškov. Kar bo ost- bo poslano na pristojno me-Odbor se zahvaljuje M-Erznovnik, ki je podarila do-izdelane "pillow cases", ki so- nesli \$15.35—ta vsota je že-raj vključena. Seveda je tr-imeti človeka, da prodaja list

In to delo je prevzela Mary-lac, ki je prav mojstrsko okrog rojakov in rekla, da odneha prej, da napravi \$15. v resnici je to storila. Hvala pa, Mary Uzelac!

Prav iznenadeni smo bili, smo zagledali na pikniku ro-joake iz Roundupa. Bilo je družin: Mrs. in mr. John Frank Gruden in žena, T-Krašovec in žena, Louis Am-zich z družino in Andy K-z ženo in hčerko. On se je je-poldne zglasil na mojem de-kot star znanec in prijatelj. re-j hvala vsem fantom in de-tom iz Roundupa za udele-n našega piknika. Ob priliki, napravite pri vas kako zab- hočemo vam vrniti, čeprav nad sto milj daljave. Toda ni za vas predaleč, tudi za ne sme biti.

Omeniti moram tudi to, smo imeli govornika. Bil je okrajni odvetnik E. P. Con-ki je napravil velik vtis na-činstvo, ki je slišalo, da t-Amerika stoji za Jugoslo- Posebno je zašumelo med po-šalci, ki so omenil generala v-hajloviča, ki tako spretno v-svojo četniško armado proti-cifašistom.

Torej hvala vsem, ki ste p-pomogli do tako lepega uspe-Imejmo pred očmi, da tukaj-novi domovini smo še svobod-in kako trpe v starem kraju-bratje pod peto nacizma in šizma. Torej pomagajmo, kj-koli moremo.—Za skupni obo-

Kelton Erznovnik

Jugoslovanjske radio-oddaje

Opozarjamo znova na jug-slovanjske radiooddaje Colum-bia Broadcasting Systema v New Yorku dvakrat dnevno za Ju-slavijo ob naslednjih urah: 12:30 PM na valu 19.6 ali 15.270 kilohertzov; na valu 11.830 kilohertzov; 3:00 PM na valu 19.6 ali 15.270 kilohertzov; na valu 11.830 kilohertzov.

Govornik je ameriški Jugos-lavan Vasa Trivanović. Dvak- tedensko, v torek in četrtek-3:30 PM, se oddaja vrši v a-venščini.

Cenjene poslušalce prosim, da javijo svoje vtise in Trivanoviću, c/o Colum-bia Broadcasting System.

Pripominjamo, da so te oddo-dobrovoljni prispevek Colum-bia je vojnemu naporu Ameri-ke Zdrženih narodov in da dru- za te oddaje ne prejema nik- subvencije od katerekoli vlad-

Delavci v tovarni Greenbaum Co., Milwaukee, Wis., ki so pri volitvah glasovali za unijo krznarskih delavcev (CIO) kot predstavnice pri kolektivnih pogajanjih.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

Barbarska groznica nacijev
London, 13. avgusta. (UP). — Jugoslovanska vlada v izgnanju poroča, da nameravajo Nemci pobiti vse prebivalstvo v Srbiji, ako bi bili prisiljeni, da ojačajo, pa bodisi z enim samim vojakom, svoje zasedbene čete v srboj pobijanja četniške akcije na Balkanu.

Turner, poveljnik zasedbenih čet v Jugoslaviji, je baje zahteval, da ljudstvo brezpogojno preneha s svojim odporom. Jugoslovanski krog poroča, da so Nemci že pograbil na stotine mladičev od 16 do 19 let in jih odvedli v koncentracijske tabore, da se ne bi pridružili vojski generala Draže Mihajlovića.

Tukajšnji jugoslovanski krog je baje, da so Nemci zapirali v koncentracijski tabor tudi oba sina generala Mihajlovića, ki so jih pred nekoliko meseci vzeli za talce. Po zadnjih vesteh drže Nemci ženo, sinove in hčere generala Mihajlovića nekje v okoliščini Belgrade. General ni hotel prenehati s svojim sodelovanjem kljub nemškim grožnjam, da bodo postreli vso njegovo rodbino.

V... —

Italijanski komentar
New York, 12. avgusta. (Radio-prejemna služba). — Radio Cincinnati Ohio je podal v teku svoje emisije v laščini zanimiv komentar o Jugoslovanih. Komentar govori o narodu v Črni gori, Sloveniji, Hrvaški in Srbiji, od katerega zdaj zahtevajo, da sodelujejo z Italijani. Mussolini mora hoteli v Gorico nadzirati čete, ki se bore proti Jugoslovonom, ne da bi vedele zakaj. Mussolinijeva meglanija za koloniziranje sredov je laškemu vojaškemu pomenu tuja in zaradi tega je zločin fašizma nad lastnim narodom. Italijanski uradni list priznava gerilske boje v Venečiji, Giuliji, Dalmaciji, Črni gori in Hrvaškem ter da so uporabili dobro orožje in zelo aktivni. Podmetavanje komunistične, angleške ali ameriške pokrovice gerilec je nesmiselno. Vse vrste in laška mladina v njih umira. Ta zločin je treba razvidirati. Naj dobe Hrvači, kar je hrvaškega, Slovenci, kar je slovenskega, Srbi, kar je srbskega in Italijani, kar je italijanskega. Čas je, da se to zgodi, da se iztrga oblast iz rok italijanskih razbojnikov. Govornik je nato še omenil, da je general Mihajlović zavzel še dve mesti v Bosni.

V... —

Jugoslovani razpeli nemško-ustaško kolono

London, 11. avgusta (UP). — Jugoslovanski vladni krog v Londonu poroča, da je približno 2000 jugoslovanskih upornikov, med katerimi so se nahajale tudi žene, potolkel nemško-ustaško kazensko ekspedicijo, ki je poskušala, da jih izžene iz njihovih utrjenih gorskih postojank.

Nemške in ustaške čete so štejele nad 5000 vojakov. Izgube so bile težke na obeh straneh.

V... —

Poročilo "Tassa" o bojih v Jugoslaviji

New York, 8. avgusta. (CBS). — Uradna ruska častniška agencija je poročala iz Moskve, da so jugoslovanske čete na dalmatinski obali po sreditih bojih, katerih je prišlo do spopadov z bajoneti, prisilile na umik 30.000 Lahov, ki jih je brezuspešno podpiralo z obstreljevanjem dalmatinske obale laško bojno brodogradništvo.

V tej bitki so že v začetku telesa ubili jugoslovanski četniki 1000 laških vojakov, a med umikanjem je popadalo še 190 sovranih vojakov, med katerimi je bilo 40 letnikov. Tasa zatrjuje, da so bile te bitke preveč velikega obsega, da bi se jih še moglo prirediti; gerilskim spopadom in da so to bile vojne operacije preveč zmerne.

V... —

Ameriški senator o borbi Jugoslovancev

New York, 11. avgusta (CBS). — Ameriški senator William Smat-

terja). — V Jugoslaviji je bila uporna domoljubna delavnost preveč živa, da bi bilo ostalo preveč žita, da bi ostalo prebitka za izvoz. Nemci pa zato tudi že priznavajo, da Srbija uvaža turšičico in pšenico. Najboljšo sliko resničnega položaja v Jugoslaviji daje odredba, ki zahteva od hrvaških kmetov prisego, da ne bodo vršili sabotaže med žetvijo. Najbrže je to pripisati uspehom "zelenega kadra", ki s sabotažo končuje na ekonomskem polju delo četnikov na bojišču.

V... —

Novo Italijansko priznanje

Washington (CBS). — Rimska propaganda za Severno Ameriko priznava, da je položaj v Sloveniji in Dalmaciji še vedno nejasen. Rimski radijski govori celo o nekakšni laški "številčni inferiornosti" na teh bojiščih.

V... —

Lakota in-trpljenje v Dalmaciji

Split, 16. junija (Posebna vest JIC). — Jugoslovanski informacijski center je prejel preko nevarnih dežel pismo iz Splita, iz katerega navajamo sledeče:

Nam je od dneva do dneva hujske in težje. Vsega primanjkuje, a onega, kar bi še dobili, ne moremo nabaviti, kajti kupovati morejo samo oni, ki razpolagajo z denarjem. Sime je bil bolan, toda nič mu nismo mogli pomagati, ker naših zdravnikov več ni, da bi pa italijanske plačevali, zato nimamo dovolj denarja. Vsi vsi zavajajo, da ste tam, kajti tu ni nikakršnih izglestov za nič in za nikogar. Še smo živi, toda zelo oslajbljeni, draginja je velika, vse cene so se zvišale, a vse kar smo imeli in kar je bilo ostalo iz onega časa, ko so bili še naši tu, smo že pojedli. Zelo nam je težko. Ne bi s takim pisanjem vas vznemirjala, toda moram vam povedati, da tega ni več mogoče prenašati. V preteklem letu je še šlo nekako. Kupovati smo mogli meso in hrano v Kaštelu. Zdjaj pa tudi tega ni več, ker je tam vse zaprto. Mesa nismo videli že celih 6 mesecev in tudi kruha nimamo vsak dan. Strašno smo oslajbljeni. Vse, kar smo imeli, smo prodali, tako da nam zdaj nič več drugega ne preostaja, kakor lakota. Večina svojih prijateljev (tu je treba misliti na pristase hrvatske kmetijske stranke in druge demokratske pravke, op. prejemnika pisma) je bila izgnana iz Splita; nekateri se vračajo, a zelo so redki, mnogi pa gredo tja, odkoder nikdo več ne pride nazaj. Kadar slišimo Ameriko, se nam zdi, da ti govoriš. Pred par dnevi je vse mesto govorilo, da so te slišali in kaj si povedal. Javi se nam bolj pogosto. To je naše edino upanje. Vsi ljudje trde, da se bo tako zgodilo, kakor si nam obetali.

V... —

Vse "po načrtu"

"Deutsche Zeitung in Kroatien" poroča: V svrhu izvršitve "pravične razdelitve" živeža so zasegle posebne živčne komisije vse zasebne zaloge hrane, ki so bile v posesti privatnikov.

V... —

"Deutsche Nachrichten Bureau"

prinaša v svojem biltenu sledeče poročilo: Vrhovno poveljstvo nemške armade poroča, da se boji proti gerilskim oddelkom v Bosni nadaljujejo "po načrtu". Povečini se ti oddelki branijo v oddaljenih bosanskih gozdovih in dolinah. Obkoljeni so in bodo uničeni v poteku čiščenja, ki ga izvršujejo nemške, hrvaške in madžarske vojaške enote. Gerilske čete so razdeljene na tri ozemlja, ki bodo obkoljena od teh vojaških sil. Najštevilnejša gerilska skupina je obkoljena na planini Kozara. V svojih poskusih, da se prebije ven, je dosedaj že izgubila 1100 mrtvih. Operacije se nadaljujejo. Druga skupina operira jugozapadno od Sarajeva in se je poskušala prebiti do železniške linije, bila pa je potisnjena nazaj in je izgubila 300 mož. Tre-tja skupina ima svoje zavetišče severozapadno od Belgrade v gozdovih Fruške gore. V teku operacij čiščenja v tej oblasti je tudi ta skupina že imela krvave izgube.

V... —

"Havas" prinaša naslednje poročilo iz Sofije:

V zadnjih dnevih so bili na srbskem ozemlju izvršeni novi atentati na železniško progo Skoplje-Niš-Sofija. Popravljanje proge bo trajalo nekaj dni. Začasno vlaki ne bodo več vozili ponoči.

Izjava Roosevelta o zločinih osišča

Izjavlja, da bodo krivci barbarskih zločinov sojeni v deželah, ki so bile žrtev nacističnega nasilja

Predsednik Roosevelt je dne 21. avgusta naslovil nacističnim osvojevalcem Evrope in Azije oster opomin. Po popolni zmagi Zedinjenih narodov bodo morali vsi, ki so krivi nečloveških zločinov, stopiti pred sodišče onih dežel, ki so zdaj zasedene. Zločinom te vrste prištevajo tudi streljanje talcev zaradi sabotaže in upora drugih ljudi. Strašna kazen bo zadela vse one, ki so krivi takih hudodelstev. Besedilo izjave predsednika Roosevelta je sledeče:

"Državni tajnik mi je pred kratkim dostavil poročilo, podpisano od poslanika Holandske skupno s poslaniki Jugoslavije in Luxemburga, v imenu vlad Belgije, Grške, Luxemburga, Norveške, Holandske, Poljske, Čehoslovaške, Jugoslavije in francoskega narodnega odbora v Londonu. To poročilo opozarja na barbarska grozodejstva napram civilnemu prebivalstvu na zasedenih ozemljih, predvsem na evropskem kontinentu.

Opozorja na deklaracijo, podpisano dne 13. januarja 1942 v Londonu od zastopnikov devetih vlad, katerih ozemlja so zasedena od Nemčije. Ta deklaracija izjavlja, da taka nasilja proti civilnemu prebivalstvu niso v skladu s priznanimi nazori glede vojskovanja in političnih prestopkov, kakor jih razumevajo civilizirani narodi; izjavlja, da bo obracun po pravem postopku z onimi, ki so krivi in odgovorni za take zločine, eden glavnih vojnih ciljev podpisanih vlad; poudarja neomajni sklep podpisanih vlad, da se v duhu mednarodne solidarnosti združijo v volji, da bodo oni, ki so krivi in odgovorni, izročeni roki pravice ne glede na njihovo narodnost, da bodo sojeni in obsodbe tudi izvršene.

Poročilo, ki sem ga prejel od načelnikov poslanstev Holandske, Jugoslavije in Luxemburga, izjavlja, da so čini tlačenja in strahovlade tako narasli in postali tako besen izraz strahovlade, da se je treba zdaj, ko se poraz sovražnih držav približuje, bati, da ne bi barbarsko in brezobzirno nastopanje zasedbenih oblasti postalo še bolj nečloveško in dovedlo do popolnega iztrebljenja nekaterih narodov.

Dne 25. oktobra 1941 sem izjavil:

Nemška navada, streljati po deset ali več nedolžnih talcev za kazensko posamezne napade na Nemce v krajih, ki so začasno pod nacistično peto, izziva protest in gnus celo v našem svetu, ki se je že navadil na trpljenje in surovost. Civilizirani narodi so že pred davnim časom sprejeli kot temeljni princip pravice, da nikdo ne sme biti kaznovan za dejanja drugih ljudi. Značilno je za nacistično, da pobijajo po 50 ali celo 100 nedolžnih ljudi, kadar ne morejo ugrabiti onih oseb, ki so napad res izvršili.

Roosevelt je pozval Philipa Murrayja, predsednika Kongresa industrijskih organizacij, Williama Greena, predsednika Ameriške delavske federacije, in druge voditelje organiziranih delavcev na konferenco v Beli hiši. Ta konferenca bo dala delavcem prvo jasno sliko, kaj se od njih zahteva v zvezi s stabilizacijo mezd.

Predsednik je naglasil, da pričakuje prispevanje k vojnemu naporem prav tako od farmerjev kot od delavcev. Stabilizacija mezd ni mogoča brez stabilizacije cen pridelkov. Rekel je, da se popolnoma strinja z Leonoru Hendersonom, načelnikom administracije za kontrolo cen, ki je izjavil, da lahko cene poskočijo za trideset odstotkov v prihodnjih mesecih, če se bo sedanje poraščanje nadaljevalo.

Ustanovitev oblasti za ekonomsko stabilizacijo je na vidiku. V področje te bo spadala kontrola mezd, cen in kreditov. Roosevelt je priznal, da je situacija kritična in da bo morala vlada storiti odločne korake in rešiti probleme, katere je vojna potisnila na površje.

Irška policija navalila na skladišče orožja

Belfast, Severna Irsko, 2. sept. — Oborožena policija je navalila na skladišče orožja in streliva na neki kmetiji v okraju Antrim in ubila stražnika. Več članov irske republikanske armade, teroristične grupe, je bilo aretiranih.

Najzanimivejša dnevna delavske vesti so v dnevniku "Prosveta". Ali jih čitate vsak dan?

šile. Oni, ki bi hoteli sodelovati s Hitlerjem ali ga hoteli zadovoljiti, ne bodo mogli preslišati tega groznega svarila.

Nacisti bi se bili mogli naučiti iz prejšnje vojne, da s terorjem ni mogoče streti človeškega duha. Kljub temu pa odpirajo svoj "Lebensraum" in "novi red" s tako neizmernimi grozodejstvi, da jih niti sami še niso nikdar poprej zasajali. To so dejanja desperadov, ki vedo, da ne morejo zmagati. Mir v Evropi ne more nastati iz nasilja, ki seje le seme sovražstva, iz katerega se bo nekaj rodila strašna osveta.

Vlada Zedinjenih držav je že dolgo časa obveščena o teh zločinih. Naša vlada stalno prejema dodatne vesti iz zanesljivih virov, a sprejela bo z veseljem še druge podatke iz vsakega verodostojnega vira, da z njimi poveča našo rastočo zbirko najnovejših in zanesljivih dokazov in informacij.

Združeni narodi bodo zmagali v tej vojni. Kadar bo naša zmaga dobljena, namerava vlada Zedinjenih držav—in jaz vem, da je to tudi namen vseh Zedinjenih narodov—primerno uporabiti informacije in dokaze glede barbarskih zločinov zavejvalcev v Evropi in Aziji. Zdi se mi pravilno in umestno, da dobe to svarilo. Naj vedo, da bo prišel čas, ko bodo morali predi sodišči onih dežel, katere zdaj tlačijo, odgovarjati za svoja dejanja.

Program za stabilizacijo mezd

Delavski voditelji pri Rooseveltu

Washington, D. C., 2. sept. — Predsednik Roosevelt je naznačil, da je program, ki naj bi odvrnil dviganje življenjskih stroškov, sestavljen. Ta vključuje tudi stabilizacijo cen in mezd. Predsednik je rekel, da bo orisni program v svojem govoru po radiu v bližnji bodočnosti. Istočasno bo naslovil posebno poslanico kongresu in ga informiral o korakih, ki jih podvzame njegova administracija.

Predsednik je na konferenci s reporterji omenil, da se je že posvetoval z uradniki federalnega justičnega departamenta glede akcije v zvezi s kontrolo cen, mezd, davkov, prihrankov in kreditov. Vprašanje je predmet študije, da ne pričakuje legalnih potežkoč. Program se bo lahko izvajal brez sankcije kongresa in v smislu vojne oblasti, katero je kongres podelil Rooseveltu.

Roosevelt je pozval Philipa Murrayja, predsednika Kongresa industrijskih organizacij, Williama Greena, predsednika Ameriške delavske federacije, in druge voditelje organiziranih delavcev na konferenco v Beli hiši. Ta konferenca bo dala delavcem prvo jasno sliko, kaj se od njih zahteva v zvezi s stabilizacijo mezd.

Predsednik je naglasil, da pričakuje prispevanje k vojnemu naporem prav tako od farmerjev kot od delavcev. Stabilizacija mezd ni mogoča brez stabilizacije cen pridelkov. Rekel je, da se popolnoma strinja z Leonoru Hendersonom, načelnikom administracije za kontrolo cen, ki je izjavil, da lahko cene poskočijo za trideset odstotkov v prihodnjih mesecih, če se bo sedanje poraščanje nadaljevalo.

Ustanovitev oblasti za ekonomsko stabilizacijo je na vidiku. V področje te bo spadala kontrola mezd, cen in kreditov. Roosevelt je priznal, da je situacija kritična in da bo morala vlada storiti odločne korake in rešiti probleme, katere je vojna potisnila na površje.

Irška policija navalila na skladišče orožja

Belfast, Severna Irsko, 2. sept. — Oborožena policija je navalila na skladišče orožja in streliva na neki kmetiji v okraju Antrim in ubila stražnika. Več članov irske republikanske armade, teroristične grupe, je bilo aretiranih.

Ranjeni angleški letalec, ki se je udeležil napada na Dieppe. Francija, se pogovarja s svojim tovarilom po povratku domov.

Napetost med Ameriko in Francijo

Bojazen pred invazijo francoske Afrike

London, 2. sept. — Diplomatični krog trdijo, da je prelom diplomatskih odnosov med Ameriko in Francijo blizu. Spornost kost so francoske kolonije v severni in zapadni Afriki, ki bodo morda igrale veliko vlogo v prihajajoči zavezniški ofenzivi.

V London prihajajo poročila, večina teh iz osiščnih virov, da se Amerika in Velika Britanija pripravljata za napad na Dakar, glavno mesto francoske zapadne Afrike, Moroko in druge kolonije, ki naj bi pognal sovražnika iz vseh krajev južnega obrežja Sredozemnega morja. Poročila dalje pravijo, da se Amerika in Velika Britanija pripravljata na skupni napad na Rommelovo armado v Egiptu.

Krogi Bojevitve Francije v Londonu so bili informirani, da je Berlin svetloval Lavalovi vladi v Vichyju, naj ustavi pošiljanje vojaških čet v Dakar. To je nov dokaz, da med nacijo prevladuje bojazen pred okupacijo Dakara po ameriških četah. V Berlinu menijo, da se Francozi v Dakaru ne bodo upirali ameriških četam v slučaju invazije.

Vilder o hlapčevstvu Paveliča

V teku radiooddaje dne 26. avgusta v Londonu je v arbohrvaščini izjavil Večeslav Vilder:

Zagrebaški Dnevnik in Hrvatski Narod posvečujeta dne 1. avgusta o priliki rojstnega dne Mussolinija celo stran nizkotne in hlapčevske glaslovspeva vodji italijanskega fašizma, ki je priključil Italiji vso Dalmacijo in prav za prav vso vzhodno obalo našega Jadranskega morja. Na koncu piše Hrvatski Narod dobesedno:

"Mussolini je že dolgo časa pred vojno delal na tem, da se ustanovi neodvisna hrvaška država in pomagal našemu poglavniku v tem stremljenju. Mussolini je omogočil obnovo neodvisne Hrvaške. Postal je naš najzvestejši prijatelj. Vojško in gospodarsko smo zvezani z Italijo, ki štiti naše ozemlje proti napadom, nam pomaga v boju proti upornikom, urejuje naše javno življenje, stoji ob naši strani in nas varuje sovražnikovih prenečenj."

Ta naročeni članek najbolje dokazuje odvisnost te neodvisnosti. Zanimivo pa je tudi, da Mussolini tukaj priznava, da je delal načrte o razdelitvi Jugoslavije že takrat, ko je podpisoval svedčane pogodbe in zveze z Jugoslavijo. Ko je napadel Abesinijo in Albanijo, je vedno zatrjeval, da bo spoštoval nedotakljivost Jugoslavije. Mussolinijeva

beseda torej nima nobene vrednosti. Tem manj, ker je popolnoma odvisen od Hitlerjeve milosti. Z eno potezo svojega peresa bo morda uničil še tisto oblast, katero daje ustašem in začrtal meje tam, kjer bo hotel.

Bastianini, upravitelj Dalmacije, je izjavil: "Mi smo Hrvaško ustvarili, moremo jo tudi uničiti." Sicer pa, kakšna naj bo neodvisnost zasnovana na fašizmu, ki se sam že majo na svojih zrahljanih temeljih. Fašizem je povzročil na Hrvaškem, v Dalmaciji, Primorju in v Črni gori najstrašnejše pokolje. Vse to gleda in čuti hrvaški narod. In Pavelič ve, da mu ne bo nikdar mogoče dobiti njegovega zaupanja.

On ve, da bo z njim za vse večne čase pokopan laški poskus razdelitve Balkana na majhne državice. Pod zaščito laških bajonetov se Pavelič napihuje, kakor žaba. Zahteva paklonov in kadila povsod, na vseh svojih potih. V vsej hrvaški zgodovini še nikdar ni bilo samovladarja, ki bi bil zahteval toliko ponizevanja. Časopisje mora neprestano pisati litanije o njem, ki je le majhen, neznačilen in nemaren, zakoten zagrebaški advokat. Ni na dovolj poguma, da bi stopil pred svoj narod, da bi ta svobodno povedal, kaj misli. Mesto tega pa zahteva, kakor je bila to navada madžarskih komisarjev, da prihajajo k njemu poklonke deputacije. Pred temi se potem hvalisa, kakor pred nekaj dnevi, da je on zrušil Jugoslavijo. A niti ne ve, da je samemu sebi prorokoval konec. Kajti tako, kakor zdaj on govori, so vedno govorili samovladarji, kadar so jim od daleč zvonili zvonovi konca.

Tudi njegovi politiki nasilja in krivice ko kmalu odklenkajo. Kakor tudi njegovemu roparskemu vladanju. Pravica in dobro morata zmagati!"

Indijska stranka zahteva neodvisnost

Cez dvesto ubitih v izgredih

New Delhi, Indija, 2. sept. — Mahasaba, levičarska grupa Vseindijskega kongresa, stranke nacionalistov, zahteva takojšnjo neodvisnost Indije in pogajanja med britsko vlado in glavnimi indijskimi političnimi strankami, da se konča sedanji zastoj.

Zahteva, vključena v resoluciji, je prva sugestija, da se hoče levičarska grupa pogajati z Muslimansko ligo glede formiranja vlade, čeprav sovraži muslimane. Ona je bila doslej za drastično akcijo proti muslimanom, ki tvorijo drugo največjo indijsko politično stranko.

London, 1. sept. — Poročilo iz Indije pravi, da je bilo čez dvesto ljudi ubitih in veliko število ranjenih v bitki med policijo in nacionalisti pri Gorakhpuru. Policiji so začeli streljati, ko so jih izgnedniki napadli s kamenjem.

MALI LJUDJE

MILAN PUGELJ

HLAPEC

(Se nadaljuje.)

Odnos ga je visoko v Gornjance v skalnato duplo, posadila ga tam tik sebe, sedla v mesečini, ki se je kradla skozi špranjo, tik njega, pa zahtevala, da jo takoj objame in poljubi.

"Tega pa ne!" je rekel Tone, že ves spehan in utrujen. "Če bi bila od vrata dol vsa zlata in srebrna, pa tudi ne storim tega! Fej te bodi!" In odkritosrečno je pijunil po njenih nogah.

"He, he, he!" se je zarežala baba in pokazala svoje brezzobne čeljusti. "Me boš pa s plesom pokratkočasil!"

Vstala je, potegnila po enkrat z brezovko po njegovi desni in levi nogi, stisnila med suha kolena obrtno in razpraskano kisko, pa mu pomigala z grdim kazalcem.

Tone je poskočil, kakor bi ga zbadlo tristo šivank in plesal je, kakor še nikoli prej v svojem življenju. Tudi baba se je vrtela okoli in oba sta odplešala iz dupla in se prisukala do skalnate soteske. Tam je uprla baba brezovko ob kamenito steno in velela: "Preskoči, angelček!"

Očnila ga je s šibo, ki jo je izpulila iz brezovke, in takoj nato se je Tone zaletaval in skalal preko metle, da mu je kapal pot od lic in od brade. Ko se je baba igre naveličala, je potisnila brezovko med noge, prišla hlapca za las, pa smuknila z njim preko gozdnih vrhov na prostrano in zeleno jaso. Tam ga je posadila na tla; sedla sama tik njega in rekla: "Če mi obljubiš večno zvestobo in mi zapišeš svojo dušo, bom od te minute naprej s teboj lepo ravnala."

Tone se je potuhnil in mislil: Kaj bi jaz, revež, napravil! Če ji obljubim večno zvestobo in ji zapišem dušo, ne bom imel nikoli več mira pred njo. Če pa ji ne dam zdajle poveljnega odgovora, me bo pa še naprej mrcvarila kakor otrok mačko. Vse je enak hudiri!

"Govori, lepi moj angelček!" je hinavsko zacvrcala baba in ga poščegetala z grdimi prsti po podbradku.

"Ali bi mi ti ne dala nekaj dni premisleka!" je vprašal dosti modro in zvito Tone. "Eno sedmimo mi pusti, pa pridi, kadar bo v kraju, da ti povem, kako sem se odločil!" To je povedal, na tihem pa si je mislil: Zavezal se bom s takim spovednikom, ki je v veri najhujši in ki mi bo zaklenil dušo proti hudici in njegovi bandi s sedmimi ključavnicami. Naj pride takrat ta vražja baba, pa jo bom tako izpodreplil, da ji bodo vsi dolenski dimniki in zvoniki na potu!

"Hehehe!" se je zarežala baba in rekla: "Ti si zviti angelček, pa sem jaz še bolj. Grehovi imaš na duši, kakor ti je zrastle kocin na bradi, zato te imam pa jaz v rokah, da nikoli tega. Vrag mi je povedal, da si uganjal nečistost z deklo svojega gospodarja, da si kradel v Beli Krajini vino in ga skrivaj pretakal iz bokalov v grlo in na poti proti domu si uzmel mrvo. Ti bi pa rad zdajle časa, da bi se otresel grehov, pa se zvezel z božjo močjo zoper mene. Nič ne bo, angelček! Kar hitro povej, če ne, bova pa še eno zaplesala!"

Tone je še vedno potuhnil, gleda po strani na baba, ki naenkrat poskoči, mu sezuje čevlje in ga prične ščegetati po podplatih. Hlapec odmika in taka jeza ga popade, da zagrci, kakor bi se hrasal nalomil.

"Na! Figo ti obljubim, baba, pa ne večno zvestobo!" in pokaže z obema rokama naenkrat figi. "Tudi hudir nima grgega kopita kakor je tvoj obraz. Fej te bodi!"

Tone pljune vanjo, baba pa potegne z brezovko po njegovih podplatih, da mu ni moč več

sedeti. Plarfe kvišku, pa odskakuje, kakor bi tlela pod njim sama žerjavica. Više in više skače, baba pa ga oplazi z brezovko vselej, kadar se približa zemlji.

Ko se Tone okopije v lastnem potu, mu potisne baba metlo med noge, sede mu na desno koleno in zdaj prične Tone letati in švigati po zraku, da je strah in groza. Sove in skovirji kričijo okoli, čuki čukajo, Tone pa jaha in trči nad gozdnimi vrhovi, kakor bi ga hudoba obsedla.

Pod dolgem letanju potisne baba brezovko navzdol in odletita kakor blisk v gozdno grmovje. Tam običita drug poleg drugega: baba sope kakor meh, Tone žaga, da odmeva da-leč v noč.

Ko se baba pomiri, pravi: "Če me nočeš ti objeti, pa pusti, da te jaz poljubim, angelček!"

Tone še vedno žaga, vendar pogleda po strani baba in se jezno otrese njene roke, ki mu leze na podbradek. "Nak!" zarenči. "Tako si grda, da bi te še tri dni po smrti brcnil od sebe!"

"Hehehe!" se reži baba. "Le pusti, le pusti!" Pa mu počasi leze za vrat.

Tone žaga, pa se še huje otresne. "Tudi smrdis kakor gnoj! Na!"

Baba odleti v grmovje, pa se prireži nazaj, vtakne v usta dva prsta in zažviža, da gre zemlji in drevju skozi ušesa.

Tiho je vse tako nekaj časa, kar prične šumeti v grmovju, veje se razmikajo in zopet stikajo, bližnji grm zine in iz njega se prikaže pajek, velik kakor oven. Zelen je, oči se mu svetijo kakor bakije in so velike kakor buče, vrti jih, da obhaja človeka zona, s seženej dolgimi prednjimi nogami, prične tipati po Toneu, ki je naenkrat blede kakor mrlič.

Pajek lazi po njem, prede pajčevino, leze podenj, pa zopet nađenj, zaprede ga tako, da se ne more geniti. Nato se ustavi nad glavo, vrti oči kakor buče in bakije, pogleda, če je dobro napravil, pa odgomazi in odšumi v grmovje.

Baba sede k Tonetu, obrne ga tako, da položi njegovo glavo v svoje naročje in se pripravi, da bi ga poljubila. Res se skloni in res ga poljubi, ali ta dotikljaj njenih ust je tako grozen, da se splaši sama noč in pred njim uide.

Tone odpre oči, gleda v dan nad sabo, mežika in se prične zavedati kraja in položaja. V obcestnem grmovju leži ves zamotan v robidovje. Na desno se vije cesta v dolino proti krajema, ki se jima pravi Luža in Podgrad, zadaj stoji vrh Gorjancev s cerkvama svetega Miklavža in svete Jere.

Hlapec vstane in se odpravi na pot proti domu.

Pred prvimi jutranjimi urami je pripeljal gospodar Konda do doma in ustavil konje prvega voza, konji drugega voza pa so se ustavili sami od sebe. Skočil je z voza, položil bič preko sedeža in tipal za koci, ki bi morali biti na sedežu ali na sodu, ali za sedom zadaj. Mračno je še bilo, vse je pretipal, pa ni ničesar našel.

"I-ha!" je zakričal za hlapcem, da bi ga doklical.

Odziva ni bilo.

"He, he!" je ponovil. "Tone, zdrami se, doma sva!"

Nič.

"He, koce sem, konji so vroči!"

Zopet nič.

(Dalje prihodnjič.)

O gozdu in nekaterih njegovih ljudeh

Dr. Hinko Dolenc
(Nadaljevanje.)

Polhi postanejo godni meseca septembra. Polhar se potrudil, da za kvatni teden tega meseca vse pospravi s polja, potem pa poišče v podstrešju večidel zelo okajene skrinjice ali samostrele, se prepriča, ali so zmeti prav gibčne, in ako ni drugače, izdolbe in sestavi še novih pastí. Vžigale v dobri shrambi in še posebej povitih, teh posebno ne sme pozabiti. Te, pipa in meh s tobakom pridejo na život, pasti, koruzna moka, lonce ali kotliček in kos slanina v vrečo in sekirica v roko.

Ako je obrodila tudi leskovi-na, prične se lov bolj za krajem gozda, kajti na ta sad so polhi kaj lakomni in se ob njem tudi poprej zrede. Ta lov pa ni posebno izdaten in polhar se ga loti bolj iz začetka radi tega, kar lahko odide proti večeru in se povrne jutraj domov. Po kvatnem tednu in dokler polhi ne izginejo, pa ne opravi v eni oči, takrat je še treba zgodaj po dnevi od doma, da se ob času poišče pravi prostor, si na-

pravi prenočišče in uredi stave. Pravi prostor ali dober kraj za uspešen lov se poredi po tem, kako polhi mečejo. Koder ni dosti izdolbenega žira po tleh, tam ni pravi kraj. Kjer so goste dorasle šibe, kakor navadno imenujejo bukev, bolj v zatlaži, v kaki obširni, akaloviti dolini, tam je pravi prostor ali kraj. Da je še kaj vode kje bližje, potem je le še treba ugodnega vremena.

Lejte si! Kako smo bili previdni, odhajaje od doma, vendar bi bili kmalu pozabili ene najpotrebnejših reči: vade. Za vado služijo dobro dišeča jabolka, suhe hruške, kutine, rožiči, tudi smokve, zlasti pa si je treba omisliti stekleničico lepo dišečega olja, n. pr. pergamotnega ali rožnatega. S tem se pri belu vada, da prvič polhu že od daleč zadisi in drugič pa tudi zato, ker je žival plastna za to posebnost; kajti ako ti kane kaj takega olja na stavo in je v njej že polh ujet, obgrize za njim došli polh vendar še oslašeno mesto na stavi.

Prva skrb, ko je prostor odbran, so drva. Drv mora biti dosti in dobrih, ne jelovih, kajti jelova pokajo in mečejo iskre in torej ni varno ležati blizu ognja. Drv je sicer obilo v gozdu, ali pri rokah morajo biti,

Noč je že dolga v jeseni in po noči ni, da bi človek okoli lazil in drva znašal. Še tako ima polhar dovolj opravka, ako se lov speši, in proti jutru je mraz kaj občuten. Dober in izdaten ogenj je treba takoj tudi radi tega napraviti, da se pri njem svečava ali luč osuši. Za luč se izcepijo debele leskove ali javorove palice, za silo tudi bukovje. Da ne razpadejo, se tudi s trticami potisnejo in zlože na kljuko preko

noči ni, da bi človek okoli lazil in drva znašal. Še tako ima polhar dovolj opravka, ako se lov speši, in proti jutru je mraz kaj občuten. Dober in izdaten ogenj je treba takoj tudi radi tega napraviti, da se pri njem svečava ali luč osuši. Za luč se izcepijo debele leskove ali javorove palice, za silo tudi bukovje. Da ne razpadejo, se tudi s trticami potisnejo in zlože na kljuko preko

noči ni, da bi človek okoli lazil in drva znašal. Še tako ima polhar dovolj opravka, ako se lov speši, in proti jutru je mraz kaj občuten. Dober in izdaten ogenj je treba takoj tudi radi tega napraviti, da se pri njem svečava ali luč osuši. Za luč se izcepijo debele leskove ali javorove palice, za silo tudi bukovje. Da ne razpadejo, se tudi s trticami potisnejo in zlože na kljuko preko

Yanks Rescue RAF Bomber Crew

The RAF Ferry Command crew of this wrecked Hudson bomber owe their lives to a thrilling rescue by American soldiers in Greenland. Forced down by bad weather, the plane crashed through thin ice and was settling rapidly when out of nowhere appeared a party of American soldiers with a team of huskies. They are shown salvaging supplies and valuable equipment from the wrecked plane. Later, an improvised wireless brought a U. S. Navy Catalina flying boat to their aid. (Central Press)

ognja, da se do dobrega osuše in opalijo.

Hitro, hitro, zmerom bolj se mudi! Kje so pa ražnji za stave? Za ražnje je treba dolgih, bolj tenkih palic liki fizolove prekle. Nanje se natikajo stave, ki se nastavljajo od tal po drevju. Tudi ražnji so napravljani. Zdaj pa stave v roko, da se naprožijo. To delo tudi ne gre kar tako od rok, kakor bi kdo mislil. Zmeti morajo biti trdne, vendar pa prav na rahlo naprožene. Stave, skrinjice ali samostreli so kvadratni, po pol čevlja dolgi in nekoliko manj široki leseni zlogi. Sprednja desčica nosi jekleno zmet in ste-ka po razah ob kraju. Na klinček se dene z oljem pribeljena vada in se vtakne v votlino stave tako, da mora polh z glavo poseči vanjo, da doseže vado.

Ko pa jo prime, klinček popusti in pade na dno stave, zmet pa stisne sprednjo desčico navzgor in polha za vrat. Ako zmet ni silna, zamudi, in torej treba krepkih prstov in dobre vaje, da se pravilno proži. Recimo, da je 30 stav, pa je treba do dobrega poldrugo uro, da so vse naprožene. Sprednji desčici nasprotna je daljša ter ima na podaljšku luknjo za raženj. Vsako naproženo past nese polhar v roki do mesta, kjer jo misli postaviti. Tam jo dene na raženj in potem skrbno od tal v rogovi, kjer ima stati. Ako se stave pokladajo bolj na daleč od ognja, se prožijo vsaka na svojem mestu, in to je tem bolj mučno.

Ko bi ti, ljubi bralec, mogel sedaj predstaviti četvero ali peto tero dobro izvežbanih polharjev in bi potem jaz sprožil debato o pravilnosti mesta, na katero je skrinjice postavljati, slišal bi dosti besed in tudi ostrih, kajti o tem debata še ni končana in menim, da ne bo nikdar dognana, dokler bo še kaj polha in polharjev. Temu pritrdi vsak, da polh ne pleza rad po gladki šibi navzgor, in tudi to velja vobče, da ga baže ni boljšega mesta za stave, nego na nizki hojci ali smrečici ali tudi na drugem mladem drevesu, ki raste ob visoki šibi. Kjer sega vejave mladega drevesa ob prve veje šibe, tja postavi ali obesi skrinjico, in gotovo bo večkrat v eni noči držala. Kaj pa potem, ako ni takih

dreves? Kam staviti, ako je sapa, kam pred polnočjo, kam po polnoči, kam o deževju, kam spočetka lova, kam kasneje, ko postanejo polhi že bolj debeli? Kdor si upa največ starcev ujeti, ta je bolj premeten, kajti le-ti odločujejo dober plen pri štetvi.

"Vidiš, Miha," poreče stari Luka, "jaz sem lovil nekoč že kasno jeseni, ko so drugi le še par repov prinesli domov, pa sem jih privlekel domov celo butaro, pa kakšnih, pa niti ene stave nisem imel od tal, le po skladah sem jih pokladal pa po prelazih. Ali to treba znati, živali treba vedeti navado!" "Kaj boš govoril," ga zavrne Miha, "enkrat se ti je ravno posrečilo. Kadar polh že po tleh pobira, takrat je bolje, da doma ostaneš pri svoji stari. Skoraj bi ti tudi ne verjel, da je bilo v butari, kakor ti praviš, kaj mastnih; kake zakasnele prtilikavce si pobiral." "Vmes posegne potem še Hlepov Janez in ni ga več konca celo nedeljsko popoldne in tudi, ko so mati gostilničarica že luč postavili na mizo in voščili dober večer, ne prenehajo večaki. Ko je kaj cvenka, pokliče si ga še vsak eno merico in čim dalje v noč, tem debelejši postajajo polhi in tem več jih je. Mati gostilničarica morajo tudi še eno škatlo vžigalic postaviti na mizo.

No, pa kaj se bomo sedaj razgovarjali, mrak se že dela in mi smo že do dobrega utrujeni, lačni pa, kar se da. Pot v gozd je bila dobra. V rebër smo hodili in še precej nesli in dobrih šest in tudi sedem ur nismo ničesar užili. Prav prileže se nekoliko počitka in še bolj to, kar se dene pod zob. Požirek takega, ki nekoliko stresa, tudi ne škoduje in na vse to pa nekoliko dima iz pipice, ki smo jo najprvo osnažili še za celo noč. Prve zvezde se prikažejo in najbolj radovedna sova se oglasi ne daleč od nas. "O, kaj si že vstala?" ji odzdravi kak zgovornež. "Le drugam pojdi, tukaj bomo mi lovili!" Čeprav ni najmanjše sapi-ce, vendar jame po listju šumeti. Vežbano uho to sliši.

Ne traja več dolgo in od dreves in tudi prav tik ognja prične kapljati. Ne niso vodene kaplje, polhi so že po drevju in mečejo žir. Ne vemo, ali se mu je od ognja pokadilo ali ima nahod, eden je tudi že prišel kihati. No,

sedaj se pa nisem motil: en klinček je že padel v skrinjico, ta drži. Kdor je nestrpen, kakor sem bil jaz za svojih mladih dni, bi šel kar pobirat, pa izkušeni polhar ne dopusti tega, češ, živali se ne sme oplasti in do jutra bomo še pobirali, da se bomo naveličali. Da je jasna noč in je tudi brez luči videti, kam naj se stopi, je pobiranje do polnoči prav kratkočasno.

Toda po polnoči, in ko si že dobro zadržal, je pa precej hud- do stopiti zopet na noge, ko to- vvari dregne in reče: "No, pojdi- mo zopet!" Ako so stave na pravi- h mestih, je prvo pobiranje na-

vadno najbolj izdatno, pa bomo zelo zamudno. Noč in tema v predručja. Ko si stavil, si pa bro pazil na vrsto in na kraj, zato meniš, da ni mogoče da bi bil kako zgrešil. Toda, stopiš od bleščečega ognja in meš previdno stopati naprej, hitro podnevna slika izpre- njena. Slabo je, ako luči ni dobro osušene in je treba ve- krat z njimi zamahati, da se s- pet ogore.

(Dalje prihodnjič.)

Najzanimivejše dnevne- lavske vesti so v dnevniku "Pro- svetil." Ali jih čitate vsak dan?

Slovensko-ameriški

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

Priredil LEO ZAKRAJŠEK

Priporočamo ga vsem, ki še niso državljani, in onim, ki so že. Vsebuje za oboje bogato informativno gradivo in še posebno pouk za nedržavljanke. Stane 50 centov

V zalogi imamo še Louis Adamičev

TWO-WAY PASSAGE

(\$2.50 s poštnino vred.)—In druge njegove knjige.—Velika zaloga drugih slovenskih in angleških knjig.—Pišite po naš novi cenik!

KNJIGARNA PROLETAREC

2301 SOUTH LAWDALE AVE. CHICAGO, ILL.

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmernne, unifsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-59 S. Lawndale Avenue Chicago, Illinois
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklopu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prijete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačujejo pri asecamentu \$1.20 za tednik, se jim to prijete k naročnini. Torej sedaj ni vroka reči, da je list prodaj na člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojanilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral listi član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. dršave in Kanado \$6.00	Za Clcero in Chicago je \$7.50
1 tednik in 4.80	1 tednik in 6.30
2 tednika in 3.60	2 tednika in 5.10
3 tednika in 2.40	3 tednika in 3.90
4 tednika in 1.20	4 tednika in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ.
2857 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priročeno pošljim naročnino na list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. družina št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. Čl. družina št.

3. Čl. družina št.

4. Čl. družina št.

5. Čl. družina št.

Mesto Država

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

Skupina ameriških "rančijev," ki so se udeležila navalu na nacijsko bazo pri Diepu, Francija.